

صنایع خلاق و نقش و جایگاه وزارت صنعت، معدن و تجارت در توسعه آن

وجیهه افضلی ابرقویی، پژوهشگر موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

گسترش صنعت

به منظور کاهش وابستگی کشور به صادرات نفتی در راستای اهداف سند چشم انداز ۱۴۰۴، علاوه بر افزایش تولید محصولات صنعتی فعلی کشور نیازمند توسعه و گسترش تولیدات در حوزه های جدید و سرمایه گذاری در آن خصوص می باشد. صنایع خلاق از جمله صنایعی است که با اتکاء به نیروی انسانی ماهر، با استعداد و دارای خلاقیت فردی امکان ایفای نقش موثر در افزایش اشتغال، توسعه صادرات و ارزآوری برای کشور را دارد. این صنایع نقش به سزایی در دسترسی افراد به اطلاعات، آموزش و فرهنگ داشته و در ارائه تصویر فرهنگی یک کشور نقش ویژه ای دارد.

بر اساس طبقه بندی انکتاد، صنایع خلاق شامل صنایع دستی و هنری، صنایع طراحی، رسانه ای جدید، هنرهای تجسمی، صنایع چاپ و نشر، هنرهای نمایشی و صنایع سمعی و بصری می باشد. بطور کلی از نظر طبقه بندی کالایی، کالاهای خلاق شامل ۱۴۰ کد شش رقمی HS می باشد.

امروزه صنایع خلاق و فرهنگی تأثیر بسیار مهمی در تولید ناخالص داخلی اکثر کشورهای صنعتی دارند. متأسفانه صادرات صنایع خلاق، در کشورهای روبه توسعه با مشکلاتی روبرو می باشد. بسیاری از فرصت ها برای خلق ثروت، توسعه اشتغال، بهبود فناوری و توسعه بازار در بخش های خلاق در کشورهای در حال توسعه به دلیل موانعی مانند کمبود سرمایه، نبود مهارت های کارآفرینی و کافی نبودن زیرساخت ها برای حمایت از رشد صنایع خلاق، از دست می رود.

کشور ما با صادراتی نزدیک به یک میلیارد و ۲۳۶ میلیون دلار جایگاه شایسته خود را در صادرات این صنعت ندارد و مانند اقتصاد کشورهای روبه توسعه بیشتر بر صادرات مواد خام فاقد ارزش افزوده متکی می باشد. این کشورها به راحتی از فرصت بالقوه صادرات محصولات فرهنگی و تولیدات فکری خود چشم می پوشند که بایستی با فراهم آوردن زیرساخت های لازم، ایجاد خوشه های صنایع خلاق از طریق واحدهای کسب و کار کوچک یا کارآفرینی های خانگی و با اعمال حمایتها و مشوقه های

دولتی و تدوین سیاست‌ها و استراتژی‌های حمایت از صنایع خلاق پتانسیل‌های موجود را برای انجام این مأموریت به طور شایسته مدیریت کرد.

ایران به واسطه برخورداری از ظرفیت‌های ویژه در تولید انواع صنایع دستی از توان بالقوه و ویژه‌ای در امر صادرات صنایع خلاق (صنایع دستی به ویژه فرش دستباف) برخوردار است. تولیدات صنایع دستی باید مطابق با نیاز بازارهای هدف و با توجه ویژه به موضوع کاهش قیمت تمام شده طراحی و تولید شود، که در این راستا هدایت تولیدکنندگان این عرصه به سمت تولید صادرات محور مورد تاکید مسئولان قرار گرفته است.

توسعه صنایع دستی به عنوان صنایع خلاق در گرو افزایش صادرات آن می‌باشد و وزارت صنعت، معدن و تجارت متولی صادرات کشور بوده و ابزارهایی چون برگزاری نمایشگاه‌ها، رایزنی بازرگانی و همچنین رایزنی با مقامات دیگر کشورها را در حیطه فعالیت‌های خود دارد. از سویی این وزارتخانه متولی و انتقال‌دهنده حمایت‌های دولتی به بازرگانان بوده و با عبور از مسیرهای قانونی تجارت موجب تسهیل صادرات می‌گردد. همچنین برای تشکیل خوشه‌های خلاق و کنسرسیوم‌های صنایع دستی می‌تواند حمایت لازم را به عمل آورد. بنابراین با توجه به نقش اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، تلاش برای ارتقاء سطح تولید و صادرات این صنایع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.